

quasi informes, præcipue in foro externo, censentur: non tamen requiritur ad illius valorem: siquidem consuetudine, vel præscriptione potest privilegium induci, & à Principe plura vivæ vocis oraculo solent concedi. *c. 7. 25. q. 2. Cl. 2. de Sepult. ibi: Univerſa privilegia, gratias, indulgentias: verbo seu scripto concessas. Extr. fin. de Penit. & remiss. in ter. com.* Nam privilegij valor unice à Principis voluntate descendit: hæc ergo sive in scriptis, sive in voce tantum attendi debet. Hinc non valebit privilegium sine scriptura, quando hæc expressè à Principe requiritur, ut in facultate non rediendi in beneficijs curatis, quæ quidem in scriptis debet ab Ordinario concedi. *Trid. sess. 23. de Reform. cap. 1.* Idem est de facultate ingrediendi Monasterium Monialium. *Trid. sess. 25. de Regul. cap. 5.* nam tunc licentia Episcopi, vel Superioris debet obtineri in scriptis. Item si Pontifex conferat, vel uniat beneficia Ecclesiastica, vel confirmet electum. *Ext. 1. de Elect. inter com. vel si Papa pro foro externo dispenser. Reg. 52. Camel.* vel si Judicem deleger. *Reg. 27. Camel.* & juxta aliquos gratia, ut quis aliquid operetur quod sine ea non poterat, indiget ad sui valorem scriptura. Gratia tamen, quæ in facto consistit, & non in jure ad agendum, ut dispensatio irregularitatis, sine litteris valet. *Sylv. V. Privilegium, n. 14. Suar. de Leg. lib. 8. cap. 2. Laym. lib. 1. tr. 4. cap. 23. Molin. de Just. tr. 2. D. 599. & alij.*

285 Privilegium potest à Principe concedi invito, & ignoranti: nam sicut Legis obligatio præcitè à Principe pendet, ita & exemptio ab ipsa. Sic potest concedi privilegium non solvendi decimas, vel gabellas. Sed ne Principis gratiæ contemnantur, & hæc tantum indigentibus, & petentibus dentur, non solent hujusmodi gratiæ concedi, nisi volentibus, & acceptantibus directè privilegiatis: in privilegiato tamen indirectè nec scientia, nec acceptatio privilegij requiritur. Sic quilibet de communitate, etiam ignorans, gaudet privilegio communitati concessio. Privilegium motu proprio, vel ad instantiam sine tertij privilegiati mandato concessum, regulariter non habet effectum ante acceptationem privilegiati, sicut donatio, cujus speciem refert privilegium, consensu donatarj indiget. Si privilegium ad instantiam partis per litteras, vel nuntium illud

postulantis concedatur, valet à die date, seu quando expeditur, nec est necesse expectare notitiam, vel illius præsentationem, ut actus juxta privilegium factus valeat. Nihilominus, ut licite fiat, debet expectari concessionis notitia, ne alias, quæ se periculo exponat faciendū actum illicitum, vel etiam nullum. Sufficit tamen acceptatio facta per se, vel per nuntium, vel Procuratorem, vel Epistolam, sicut sufficit ad donationem, cujus speciem privilegium refert. Ad privilegij usum non est necessaria promulgatio solemnitas sicut in Lege requiritur, sufficit enim publicatio particularis, ostendendo scilicet privilegium in publico instrumento, vel illud probando per testes omni exceptione majores: nam cum sit Lex respectu non privilegiatorum, debet eis publicari, ut ejus usum non impediant: imò quando privilegium in tertij præjudicium cedit, debet ei ostendi, ut si velit, se opponat: nam de Principe non præsumitur, velle aliquem incivem suo jure privare. *c. 19. b. 1. c. 7. eodem in 6.* nisi forte Pontifex velit aliquem à censura, v. g. eximere sine Episcopi notitia. *c. 1. de Consec. præbend. in 6. Suar. de Leg. lib. 8. cap. 25. n. fin.*

286 Privilegium in plures species dividitur, Nam 1. aliud est *contra jus*, quod scilicet Jure Communi derogatur: v. g. exemptio à gabellis. Et hoc propriè privilegium appellatur; *arg. L. 16. ff. de Legib. & strictè interpretatur. c. 7. c. 9. b. 1.* Aliud est *præter jus*, & hoc propriè dicitur gratia, quando scilicet aliquid in jure non expressum conceditur, v. g. potestas dispensandi: & interpretatur latè. Illud non potest concedi nisi subditis Lege ligatis: nec aliter potest concedens à Lege eximere: nam privatio præsupponit habitum. Quod præter jus est potest etiam non subditis concedi: nam est actus liberalitatis, quæ erga non subditum bene potest exerceri; dum tamen sit de materia concedenti subjecta. Sic Imperator Theodosius concessit Judicibus Ecclesiasticis, ut possent cognoscere, & judicare directè causas temporales Laicorum. *c. 35. 11. q. 1. Suar. de Legib. c. 9. ex n. 3. 2.* Aliud est *commune*, quod scilicet præcipue respicit bonum communitatis, licet in ejus individuos redundet, & huic nullus communitatis privatus potest renuntiare. Tale est privilegium *forti, Canonis, & competentie* concessum toti Ordini Clericali. *c. 12. de Foro Competent.* Aliud est *privatum*,

seu *singulare* quod per se bonum personarum particularium respicit, & de consequenti tantum bonum commune, & huic potest quilibet, in cujus favorem est introductum, renuntiare. *L. 29. C. de Pact. c. 6. b. t. Suarez de Legib. lib. 8. cap. 6. 3.* Aliud est *odioſum*, quod scilicet ex favore factio privilegiatis damnum alijs infert: v. g. exemptio decimas, vel gabellas solvendi. Aliud *favorabile* dicitur, quia nulli infert præjudicium, sed tantum beneficium privilegiato concedit, v. g. privilegium vendendi carne in Quadragesima, vel audiendi sacrum tempore interdicti. 4. Aliud est privilegium *clausum in corpore juris*, quod scilicet inter alias Leges in jure est inclusum. Aliud est concessum per *speciale rescriptum*, quando scilicet alicui personæ, vel communitati speciale diploma dirigitur aliquod privilegium continens. Hoc privilegium, cum sit quid facti, potest ignorari a Judice, ac proinde, si contra privilegium citet privilegiatum, debet hic, saltem pro reverentia, se coram Judice sistere, & privilegium ostendere. *c. 7. b. t. in 6. L. 5. ff. de Judic.* secus dicitur de privilegio clauso in jure: nam hoc non debet Judex ignorare, nec contra illud quid præcipere valet: quod si præcipiat, non tenetur privilegiatus obedire, nec comparere, nec se excusare de comparendo. *c. 5. c. 7. de Excessib. Prælat. 5.* Aliud est quod *principaliter*, & *immediatè* alicui conceditur, aliud concessum *ad instar*, quod scilicet alicui conceditur ad instar privilegij jam alijs anteedentè concessi: hoc est eo modo, & forma, sub qua convenit alijs.

287 *Sexto.* Aliud est *personale*, quod scilicet principaliter personæ conceditur, & cum persona extinguitur. *L. 68. ff. de Reg. jur. c. 7. eod. in 6.* Aliud est *reale*, quod scilicet principaliter rei conceditur, licet in personarum utilitatem redundet, rei que adhæret, illamque comitatur apud quemcumque sit possessorem. *L. 196. ff. de Reg. jur.* Nec interest, an res, cui privilegium conceditur sit corporea, ut fundus, caltrum, Monasterium, Ecclesia, hospitale, &c. & tale est privilegium *Ayli* locis sacris concessum: vel an sit res incorporea, ut Universitas, Civitas, Collegium, vel Communitas, vel status: v. g. Religiosus, Clericatus, Episcopatus, Doctoratus, Dignitas, vel alia qualitas, quæ possit à persona separari. Et tale est privilegium Canonis, & fori personis Ecclesiasticis concessum, restitutum

in integrum concessa minoribus S. C. Macedonianum filijs familijs, & Vellejanum foeminis concessum, &c. Quæ omnia privilegia realia sunt. Et quidem, quando communitati, qua tali, sub nomine collectivo directè, & immediatè conceduntur, non descendit ad singulas particulares personas ipsam communitatem constituentes; sed tunc solum quando collegialiter talem communitatem representat. Si verò personis singularibus talem constituentibus communitatem concedatur privilegium, tunc singuli, etiam separati, privilegio gaudent, ut patet in Clericis respectu privilegij Canonis, & fori, & in regularibus respectu exemptionis. Si in privilegio Dignitas, vel Officium ejus, cui conceditur tantum exprimitur, erit reale, ad omnes successores in Dignitate transiens. Si persona tantum exprimitur, vel etiam simul cum dignitate, addendo ob scientiam, vel excellentiam personæ tale privilegium concedi, personale erit. Itaque necesse est, ut semper verba privilegij attentè perpendantur, ut ejus legitima mens erui possit. Si tamen omnibus perpenſis, adhuc persistat dubium, dicendum est, quod si privilegium sit merè favorabile, ut beneficium Principis latè interpretatur, quod quidem decet esse mansurum. *C. 16. de Reg. jur. in 6.* Suarez de Legib. *L. 8. cap. 3.* Si aliquis habeat beneficium, cui annexum est aliquod privilegium, & Pontifex concedat ipsi beneficium alteri, addita hac especiali clausula: *Concedo tibi beneficium, sicut tuus antecessor habuit.* Ne hæc frustranea evadat, censetur, etiam privilegium, cum beneficio concessum successori. *Suarez de Legib. L. 8. cap. 15. n. 11.*

288 *Septimo.* Aliud est *merè gratiosum*, quod scilicet ex mera concedentis liberalitate procedit, non tamen ex privilegiati merito, ut merito: & hoc potest esse reale, vel personale. Aliud est *remuneratorium*, quod scilicet alicui ob merita præcedentia, & in eorum remunerationem conceditur, & licet hoc regulariter sit personale, potest tamen ex concessione Principis esse reale, quatenus ob merita parentum, vel antecessorum concedatur descendentibus, & successoribus: talia sunt privilegia Regularibus concessa. *Suar. de Legib. L. 8. cap. 4. n. 8.*

n. 8. Aliud est *purum*, quod scilicet nulla pactione interveniente conceditur. Aliud est *conventionale*, quando scilicet pactio, & conventio intercedit: nam cum aliquid tribuat, ultra id quod jus concedit, privilegium erit, licet per accidens oriatur ex pacto, potestque esse personale, vel reale, juxta modum concessionis: in dubio tamen reale censetur, cum habeat rationem contractus, qui regulariter transit ad heredes. *L. 7. §. 8. ff. de Passis. Suar. de Legib. L. 8. cap. 4. ex n. 9. 9.* Aliud conceditur *motu proprio*, aliud *ad instantiam partis*: *Motu proprio* conceditur illud privilegium, quod Princeps concedit, quin precesserint preces, vel instantia partis, vel etiam precedentibus precibus, si adjiciatur clausula: *motu proprio*, & quidem privilegium non intelligitur sic concessum, nisi predicta clausula apponatur, & impossibile est aliter probare esse motu proprio concessum. *c. 23. de Præbend. in 6.* & est plenissima interpretatio. *c. 4. de Præbend. in 6. Gloss. ibid.* & difficilius arguitur obreptionis, vel subreptionis, quam illud, quod ad instantiam partis concessum est; *arg. c. 23. de Præbend. in 6.* Concessum ad instantiam dicitur, quando ob preces alicujus est concessum, & clausula motu proprio non adjicitur. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 12. ex n. 4. Sancb. de Matr. lib. 8. D. 1. n. 6. 10.* Aliud est *absolutè concessum*, quando scilicet à nulla conditione pendet: aliud est *conditionatum*, quando sub aliqua conditione tantum conceditur. Et quidem ad valorem actus per privilegium concessi debet verificari prius conditio, vel fieri opus in privilegio impositum: v. g. si quis habeat privilegium dispensandi cum alterius consilio, debet ad dispensationis valorem procedere exquirito consilij, non tamen tenetur dispensans consilium sequi, nisi in privilegio apponatur: *cum consensu alterius. 11.* Aliud est *temporale*, quod scilicet tempore limitato finitur: v. g. quando Princeps illud tantum pro sua vita concedit, vel pro decem annis, vel sub conditione, quæ finitur lapsu temporis. Aliud est *perpetuum*, quod scilicet ex se perpetuò durat, si non revocetur. *Suar. de Legib. L. 8. cap. 5. 12.* Aliud est *pro foro merè interno*, quod scilicet non prodit ad forum externum, sed tantum, ut actus possit in conscientia fieri. Aliud *pro foro externo*, quod pro utroque foro deservit. *13.* Aliud est *scriptum*, quod scilicet conceditur per scripturam, & quidem, authen-

ticam, & sigillo Principis obfirmatam. Hodie jam regulariter adjicitur clausula, *quod presumptis, etiam impressis integre detur fides, dum sint munita sigillo persone constitute in Dignitate, & subscripta à publico Notario.* Aliud est *non scriptum*, quod scilicet consuetudine, vel præscriptione est inductum, vel quod Princeps sola voce, seu ore tenus concessit, & hæc dicuntur privilegia *vive vocis oraculo* concessa; licet postea ad facilitiorem probationem in scripturam redigantur, & testimonio authentico digna fide pro foro externo reddantur; & hoc est necessarium ex *Constit. Jul. II. & ex Reg. 52. Cancellar.* alias quilibet sibi fingeret privilegia vive vocis oraculo concessa, eluderetque Leges cum magna perturbatione boni communis, & Republicæ damno.

289 De Privilegijs non aliter est judicandum, quam inspecto eorum tenore, ita tamen, ut non liceat eorum metas transgredi. *c. 7. b. t.* Privilegia enim, ut communiter dicitur, tantum valent, quantum sonant: jus enim singulare faciunt, quod ad consequentias trahi nequit. *L. 14. & seq. ff. de Legib.* Ideo non debent trahi de personis in privilegio expressis ad eas, quæ ibidem non exprimentur. *c. 9. b. t.* Etiam si privilegium sit favorabile, & non odiosum, & etiam si in favorem causæ piæ sit concessum: imò non debet extendi ad casum, vel personam non expressam, etiam si respectu illius militet similis, eadem, vel etiam efficacior ratio. *c. 9. b. t.* Cum enim tota privilegij vis non tam à ratione, quam à voluntate Principis concedentis pendeat: ubi hæc voluntas non detur, nec privilegium datur, etiam si in persona similis, vel major ratio inveniretur: hoc tantum probat, eam esse dignam privilegio, non tamen eo gaudere: alias ex eo quod Pontifex cum uno dispensaret ad matrimonium contrahendum cum consanguinea, quia plura merita erga Ecclesiam fecit: alius qui haberet eadem merita dispensatus censetur, quod nemo dicit *Suar. de Legib. L. 8. cap. 28. n. 11. Laym. l. 1. tr. 4. c. 23. Calthrop. tr. 3. D. 4. p. 13. & alij.* Si verò ad eò dubius sit privilegij sensus, ut non facile percipi possit, debet Legislator consilij: ejus enim est Legem interpretari, cuius est condere, ideo in privilegijs à Pontifice provenientibus Romanus Pontifex est consulendus. *c. 14. de Judic.* Quando verò est periculum in mora faciendum erit quod prudentia, attentis cir-

circumstantijs dicitur. Pro interpretandis tamen privilegijs sequentes regulas communiter proponunt DD. 1. Privilegium ita interpretari oportet, ut privilegiato non fit onerosum: quod enim ob gratiam alicujus conceditur non est in ejus dispendium retorquendum. *c. 6. 1. de Reg. jur. in 6. 2.* non est ita strictè interpretandum, etiam si gravosum, & odiosum sit, ut inutile reddatur. *c. 30. b. t. L. 5. C. de Leg.* Et idò extendi debet ad ea, quæ ad usum illius requiruntur; *arg. L. 2. ff. de Jurisdic.* Sic privilegium celebrandi concessum Sacerdoti tempore interdij comprehendit eum, qui ipsi ministrat. Et privilegium audiendi sacrum tempore interdij Domino concessum extenditur, ad illius servos. *c. 11. b. t. in 6. 3.* debet fieri interpretatio explicando, & sumendo illius verba, juxta intelligentiam juris, vel juxta communem modum loquendi, vel significationem frequentem, vel stylum Curie, à qua privilegium dimanat, sic privilegium concessum ad dispensandum in votis facultatem ea commutandi comprehendit: privilegium faciendi testamentum, codicillos, & donationes causa mortis, ut testamenti accessoria continet: facultas percipiendi fructus beneficij, qua Clericus gaudet, dum abest causa Theologiam audiendi, etiam ipsi iustagatur, si Jus Canonicum audiat. Hinc etiam privilegium concessum Religiosis, dum non dicat: viros Religiosos, convenit Monialibus ejusdem Ordinis, si talis privilegij sint capaces. Similiter privilegium concessum filijs, & fratribus, si non est odiosum, etiam comprehendit filias, & sorores. *L. 56. ff. de V. S.* At verò privilegium filijs concessum nisi aliunde de concedentis voluntate constet, non extenditur ad nepotes. *L. 6. ff. de Testam. tutel.* Multoque minus debet privilegio gaudere privilegiati socius, nisi alias privilegium frustraneum redderetur; *arg. c. 32. b. t. Suar. de Legib. L. 8. cap. 10. & 11. 4.* Si ex conjecturis appareat, verba aliud sonare, quod de concedentis mente non sit, magis menti, quam verbis standum est: quia non intentio verbis, sed verba intentioni debent deservire. *c. 15. de V. S. 5.* Verba dubia, & obscura interpretanda sunt juxta indulti injuriam. *L. fin. ff. de Hæred. instit.* vel juxta supplicationem, seu narrativam, cui solet se concedens accomodare. *c. 6. de Fid. Instrum.* vel juxta aliud simile privilegium. 6. Si in privilegio addatur

hæc clausula: *Ex certa scientia*, nec frustra adjecta videatur, censetur confirmare, & renovare privilegium, si forte uti, vel alia via, amissum erat, etiam si Princeps privilegij nullitatem ignorasset: non tamen censetur renovare privilegia subreptitia, quia nulla sunt: nec revocata à Concilio Generali, nè uno verbo, quod multorum maturo consensu est stabilitum, destrui videatur. *Suar. de Legib. L. 8. cap. 18. & 19.* Privilegium, quod merum factum continet, nec Juri Communi, nec tertio avert præjudicium, etiam si in concedentis præjudicium cedat, latissime interpretandum est, quia est beneficium, & gratia Principis, ac proinde late interpretatur. *c. 15. de Reg. jur. in 6. c. 22. b. t. Suar. de Legib. L. 8. cap. 27. ex n. 3.* Sed cum Princeps non credatur velle derogare juri jam alteri quæsitto, nisi hoc exprimat, privilegium, quod tali juri præjudicat, etiam si ex motu proprio processerit, strictè est interpretandum; *arg. c. 12. de Offic. Ordin. c. 5. de Authbor. & usu pallij.* Quando verò privilegium Juri Communi, vel consuetudini derogat, regulariter strictè interpretatur, quia Juri Communi derogare odiosum est. *c. 8. de Consuetud.* late tamen interpretatur, quando inclusum est in corpore juris; nam tunc pars Juris Communis, aliquomodo censetur: vel si ex motu proprio, vel ex certa scientia sit concessum. *Arg. c. 23. de Præbend. in 6.* vel si in favorem Religionis, vel causæ piæ cedat: nam causa Religionis valde favorabilis est. *L. 43. ff. de Relig. ut exemptio Clericorum, vel si Reipublicæ commune bonum respiciat, ut privilegium militum. Suar. de Legib. L. 8. cap. 27.* Nec debet extendi privilegium, quod opponitur statuto, vel consuetudini speciali: dum tale statutum, vel consuetudo, non sint contra Jus Commune. *Suar. de Legib. L. 8. cap. 28. n. 16. & alij com.*

290 Concedere privilegia pertinet ad omnem, & solum illum, qui potest Leges condere: quia regulariter privilegium eximit à Lege, à qua solus Legislator, non verò interpres, eximere valet; *arg. c. 4. D. 21. c. 16. de Major. & obed.* vel saltem est Lex obligans subditos ne privilegium in usu privilegij impediatur. Sic Pontifex potest in Universalis Ecclesie directè privilegia concedere in materia spirituali: secus in materia Temporalis, Politica, & Civili: nam tunc tantum indirectè disponere valet, quatenus, scilicet ad bonum commune Ecclesie con-

ducit: in sua tamen Ditione temporalis, cum sit supremus Princeps, etiam in materia Civili, potest privilegia concedere, sicuti ceteri Principes Sæculares, & Republicæ non recognoscunt Superiorem, Episcopus in sua Diocesi, & alij Prælati, & alij inferiores, possunt privilegia concedere respectu suarum Legum, non vero respectu Juris Communis, nisi ipsis specialiter permitatur à Jure. *Suarez de Legib. l. 8. cap. 8. Gonz. in c. 6. b. t. Consuetudo, vel præscriptio, etiam independentè à consensu expresso Principis, potest inducere privilegium. c. 8. q. 3. c. 26. de V. S. cum ejus vis, etiam contra Legem prævaleat. C. fin. de Consuetud. Dum tamen tempore legitimo viguerit juxta dicta in Tit. de Consuetud. Privilegium juxta voluntatem concedentis mensurandum est, quia ab ea totam vim habet; nec actus agentium ultra eorum voluntatem operantur. l. 19. ff. de Rebus credit. ideo, quando privilegium ad certum tempus, vel locum restrictum est, non licet eo uti extra tempus, vel locum. Quando verò absolute concessum est, valet non solum pro territorio concedentis, sed etiam extra ipsum. Tale enim privilegium est personale, quod personam ubique comitatur; nec talis privilegij usus est semper actus jurisdictionis, sed potius superioritatis, vel si jurisdictionis sit, non ad contentiosam, sed ad voluntariam spectat, quæ sine strepitu judicij exercetur, sic dispensatus in voto castitatis ubique valet contrahere matrimonium: sic in irregularitate dispensatus, ubique suscipere ordines valet. Si vero ille actus esset specialiter prohibitus, etiam pro alienigenis in alia Diocesi: vel si scandalum ex usu privilegij sequeretur, non potest privilegiatus in ea privilegio ab alio Episcopo concessio uti. Similiter non prodest privilegium pro alieno territorio, si ad ejus ulum validum, vel licitum ex necessitate, vel honestate est necessaria licentia Principis, Episcopi, vel Parochi illius territorij. Sic non potest quis uti privilegio concionandi, vel audiendi confessiones absque licentia Episcopi, in cuius territorij est: nam hanc conditionem imbibitam habere censetur privilegium. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 26.**

297 Ille, cui privilegium est concessum, non tenetur uti suo privilegio, arg. c. 6. b. t. beneficium enim invito non datur. l. 69. ff. de Reg. jur. alias in ejus odium retorqueretur, quod in ejus favo-

rem esset introductum contra text. in c. 61. de Reg. jur. in 6. nisi privilegium ut commune: nam si privatus possidet, eo non uti, possit proinde ei renuntiare, quod certe non potest, quia non est principaliter in favorem particularis introductum c. 12. de Foro comper. Imò quando in favorem alicujus particularis est concessum, tenetur eo uti, quando tale est privilegium, ut eo concessio Jus Commune obliget, sic tenetur tempore interdicti sacrum audire, qui habet tale privilegium; nam illud removet impedimentum ad audiendum sacrum, quo ablato, præceptum ex se illum, utpotè non impeditum obligat. *Suar. de Leg. l. 8. cap. 23. ex n. 7.* Privilegiatus contra alium aequè privilegiatum non gaudet privilegio, ut est commune brocardicum ex l. 12. c. Qui potiores, quod non intelligitur, quando ille contra quem utitur est privilegio, alio fortiori privilegio gaudet: v. g. quia sit speciale, quod generali derogat. c. 34. de Reg. jur. in 6. vel sit magis absolutum, vel sit antiquius, vel à majore potestate procedat. Sic Prælati habens privilegium decimas exigendi à quacumque persona suæ Diocesis, non potest eas exigere ab eo, qui privilegium habet non solvendi eas. Sic filius familias à minori mutuum recipiens privilegio S. C. Macedoniani non gaudet, cui prævalet ratio ætatis. l. 11. §. fin. ff. de Minor. sic gaudens privilegio concessio ab Episcopo non potest eo uti contra alium, qui habet privilegium à Papa. Sic qui habet privilegium recentius non prævalet contra eum, qui antiquius privilegium habet. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 23.* Quando tamen duo habent privilegia inter se non opposita, quilibet suo privilegio gaudet. l. fin. ff. Ex quibus caus. major. ibi: Qui Republicæ causa abfuit, etiam adversus eum, qui pariter Republicæ causa abfuerit, restituendus est, si aliquid damni jussu quaritur. *Suar. de Leg. l. 8. cap. 23. & com. DD.*

292 Inter omnia privilegia, quasi primatum tenet exemptio: tum ob ejus amplitudinem plura comprehendentem privilegia: tum ob ejus generalitatem, nam ubique invenitur: tum denique, quia frequentem præbet materiam discordijs, & litibus inter exemptos, & Episcopos. Exemptio ergo est privilegium, quo aliquis immediatè Pontifici subijcitur, ac proinde ab ordinaria jurisdictione superioris immediati liberatur. Si locus eximatur, v. g. Ecclesia, di-

citur exemptio localis, talique locus licet in Diocesi sit, tanquam si in ea non esset, habetur. c. 16. b. t. Aliquando, tantum eximitur ipse locus principalis, non autem Parochia, vel beneficia annexa, & dicitur Exemptio in capite tantum. Aliquando, non solum locus principalis, sed etiam omnes Parochia, Capella, & beneficia eximuntur: & dicitur Exemptio tam in capite, quam in membris. c. 17. b. t. Si persona eximatur, personalis dicitur exemptio, personamque ubicumque sit committatur; & cum ea extinguatur. c. 7. de Reg. jur. in 6. Si tam persona, quam locus eximatur dicitur Exemptio mixta. c. 7. de Offic. ordm. in 6. Et quidem si exempti habeant territorium, & populum exemptum, in eumque exercent jurisdictionem, quasi Episcopalem, nomine Ordinariorum veniunt, & ipsi regulariter appellantur Abbates, Præpositi, vel Priores: & locus dicitur nullius Diocesis. Quando verò non habent populum, vel territorium exemptum, sed tantum aliquem particularem locum, & ipsi quoad suas personas sunt exempti, in Diocesi esse dicuntur, non tamen de Diocesi. Exemptio autem, ut exorbitans, & odiosa, non latè, sed strictè interpretanda est, quantum verba illius sonant, & non amplius; arg. c. 15. de Reg. jur. in 6. Hinc est. 1. Quod exemptus respectu certi loci, vel officij, non censetur exemptus respectu alterius loci, vel rei, vel officij, potestque ab Episcopo puniri, si extra talem locum, rem, vel officium delinquat. Talis enim exemptio juxta concessiois tenorem potius localis, quam personalis censetur, ac proinde non debet extra suos limites extendi. c. 16. b. t. 2. Si Prælati sit ratione sui exemptus, non sunt exempti subditi, quibus ille præest; sed Episcopo subijcunt: imò, & ipse Prælati ratione illorum debet suscipere mandata ab Episcopo super illis emanata, & cogitur ratione illorum coram Episcopo comparere. 3. Si Clerici alicujus Ecclesiæ sint exempti, non censetur exempta ipsa Ecclesiæ, & sic respectu illius plena gaudet Episcopus jurisdictione, licet in Clericos non possit ipse jurisdictione exercere. *Cocher. de Jurisd. in Exempt. q. 13. & alij com. 4.* Monasterio, vel Ecclesiæ exempta, non censetur exempta Capellæ, ipsi subjectæ: omniaque jura Episcopalia in eis Episcopus retinet, quia non habent cum loco exempto connexionem, nisi pleno jure subjectæ sint. c. 17.

c. 21. b. t. Nec populus censetur exemptus ex eo, quod eximatur Ecclesiæ. 5. Ecclesiæ exempta, vel Monasterio, non solum exemptum est adificium cum Cameterio, atrio, & hortis in eo inclusis, vel connexis; sed etiam Clerici, & Religiosi etiam conversi, & perpetuo oblati, & præcipue Prælati: nam hi omnes veniunt nomine Ecclesiæ, & Monasterij respectivè, proindeque nulla sit extensio privilegij. c. 12. de Testam.

293 Exemptio acquiritur 1. privilegio Sedis Apostolicæ. Romanus enim Pontifex, vel ob instantiam Principum, vel ob merita, & obsequia Ecclesiæ à Religionibus facta concedit eis exemptionem, ut eas liberet à molestijs, & gravaminibus, quæ sæpè pati solent. c. 15. c. 16. de Excessib. Prælator. Cl. 1. eod. Et quidem interest Romanæ Ecclesiæ plures habere sibi immediatè subjectos. Nec enim ex quibuscumque verbis rescripti probatur exemptio, quibus incidenter narretur, aliquem esse exemptum: nam præcisè narrando non censetur Pontifex exemptionem concedere, sed potius, eam aliunde concessam supponit: sed debent verba esse dispositiva, & assertiva exemptionis, quatenus, vel expressè, vel æquivalentè dicat Pontifex, sed eximere talem personam, vel locum; v. g. si dicat talem locum esse juris Divi Petri, vel ad Ecclesiam Romanam specialiter, vel immediatè, vel simpliciter pertinere: Ne alias tales Clausulæ nihil speciale continerent. c. 10. b. t. in 6. Vel si dicatur, quod Episcopus non audeat ibi suam sedem collocare, vel potestatem exercere: vel si dicatur, Ecclesiam esse plenè liberam, vel gaudere speciali Romanæ Ecclesiæ prærogativa. c. 10. b. t. in 6. Si aliquis sub Pontificis protectione existere dicatur, non ex eo est exemptus. c. 18. b. t. Etiam si dicat Pontifex se aliquos in proprios, & speciales filios Ecclesiæ recipere: nam si non dicatur, eos in proprios, & speciales Ecclesiæ subjectos recipi, non sunt exempti. c. 10. b. t. in 6. Nec exemptio probatur ex solutione annui census, qui quotannis Ecclesiæ Romanæ fit: nisi in signum libertatis, & exemptionis talis census solvatur. c. 8. b. t. Siquidem, nec omnes Ecclesiæ solventes census exemptæ sunt, nec omnes exemptæ illum solvant: ac proinde ex se solutio census, nisi aliud addatur exemptionem non probat. Quando alicui Ecclesiæ, vel Monasterio exemptio alia Ecclesiæ pleno jure subijcitur,

ea intelligitur exempta ab Episcopi potestate, & Monasterio exempto acquiritur jurisdictione quasi Episcopalis in Ecclesia unita subditis, & etiam presentario, institutio, & destitutio Clericorum: non tamen percipit fructus: nam hoc non exprimitur. Eadem ratione, si fructus Ecclesie unita Monasterio exempto liberè ad suos usus adjudicentur, solum conceditur administratio in spiritualibus, & temporalibus, & relicta Vicario congrua sustentatione, reliqui fructus Monasterio adquiruntur. *c. 10. c. 12. de Præben.* non tamen censetur Ecclesia unita eximi ab Ordinario: nam privilegium Pontificis non derogat juri alterius, nisi hoc exprimat. *c. 19. b. t.*

294. 2. Adquiruntur exemptione præscriptione 40. annorum: licet enim contra obedientiam non possit præscribi. *c. 12. de Præscript.* ita ut Ecclesia nulli Prælato sit subiecta, vel ita, manente subiectione, obligatio obediendi tollitur: potest tamen præscribi ipsa exemptio. *c. 14. b. t. c. 7. eod. in. 6. c. 15. c. 18. de Præscript.* & quidem per possessionem 40. annis cum titulo, vel sine eo, tempore immemoriali continuatam, & nunquam interruptam. *c. 7. b. t. in 6. c. 1. de Præscript. in 6. Barb. in c. 7. b. t. in 6. n. 6. 3.* Ipse Episcopus in limine foundationis Ecclesie, vel Monasterij potest exemptionem concedere; cum enim adhuc jus superiori non sit acquisitum nihil alienare censetur, ei cedendo. Sed quia alienare censetur post foundationem factam, solum ex iusta causa, & accedente Capituli consensu, poterit talem exemptionem concedere. *c. 52. 12. q. 2. c. 5. de Reb. Eccl. non alien. Cockier. de Jurisd. in exempt. p. 1. q. 3.* Cum vero talis exemptio toti ordini sit concessa, nullus particularis potest absdubio renuntiare exemptione sibi concessa: nam hæc non tam favorem privatorum, quam Majestatem Romani Pontificis respicit. *c. 5. de Arbitr. c. 14. b. t.* Quando dubium, vel lis oritur inter exemptos, & Episcopum, non pertinet ad hunc cognitio judicialis causa. 1. Quia est causa Episcopi propria, & nullus Judex, nisi supremus in causa propria cognoscit. *L. 10. ff. de Jurisd. L. un. C. Ne quis in sua causa. c. 27. 23. q. 4. 2.* Quia exemptio magis respicit jus Romani Pontificis, quam exemptorum. *c. 14. b. t.* & nullus inferior de jure superioris cognoscere valet. *c. 16. de Major. & obed. pertinet ergo ad Romanum Pontificem tales lites deci-*

dere. *c. 12. de Judicijs,* quia ille debet privilegium, vel Legem interpretari, qui potest privilegium condere, vel Legem condere. *L. fin. §. 1. C. de Leg. ibi: Quis Legum anigmata solvere, & omnibus aperire idoneis esse videbitur, nisi, is, cui soli Legislatorem esse concessum est. c. 31. de Sentent. excom. ibi: Ut igitur in de jus prodijt, interpretatio quoque procedat. Lite ergo mota, & pendente, si exemptio est notoria, vel in corpore juris inclusa non possunt exempti citari ab Episcopo: vel si citentur nulla est citatio, ut contra tenorem privilegij facta; *arg. L. 5. ff. Mandat.* Si notoria non sit exemptio, nec in corpore juris clausa, tenetur exemptus coram Episcopo comparere ad præscriptionem probandam, vel privilegium suæ exemptionis exhibendum. *c. 7. b. t. in 6. L. 35. tit. 18. p. 3.* Tunc enim cum Episcopus habeat fundatam intentionem contra sic allegantes potest procedere, etiam, quando neuter est in possessione: quod si Episcopus sit in possessione suæ jurisdictionis, contra allegantes exemptionem potest actus exercere, etiam si tales offerant privilegium exhibere, vel aliter illud probare: nec si appellent, tenetur Episcopus appellationem admittere, quia tunc non ut Judex, sed ut pars suum jus Episcopus tuetur, & defendit. Si tamen litigantes in possessione exemptionis sint, tunc Episcopus, cum non possit eos possessione, vel quasi possessione sui juris privare, superfedere tenetur, nec aliquem actum exercere valet in personas litigantes, vel locum controversum, nec potest adversus tales procedere, nec censuras minari: potest tamen petere, ut præscriptionem probent, vel privilegium exemptionis exhibeant. *c. 7. b. t. in 6.**

295. Quando est exemptio notoria, vel in corpore juris inclusa, non tenetur exemptus eam probare, nec tenetur comparere si citetur: sufficit enim exceptionem fori declinatoriam opponere *arg. c. 6. de Rescript.* Si vero non sit notoria, nec in corpore juris clausa, cum sit quid facti, non presumitur, nisi probetur ab allegante illam, præcipue cum pro Ordinario militet præsumptio: liquidem in Jure Communi habent fundatam intentionem, quæ præsumptio rejicit, in adversarium onus probandi. *L. 25. ff. de Probat. Cockier de Jurisd. in exempt. p. 1. q. 8.* Exemptio tamen probatur, vel probando exemptionis possessionem 40. annis cum titulo, vel sine hoc, tempore

immemoriali continuatam: vel probando sententiam declarantem exemptionem ex ipsis actis, vel scriptura authentica, vel his deficientibus, ex depositione testium, fama, vel præsumptione. Si per privilegium probanda sit exemptio, hoc debet exhiberi iudici, vel alijs viris, non suspectis, quos Ordinarius deputavit. *c. 7. b. t. in 6.* & attentè inspiciendum est, ad mentem Pontificis ex ejus tenore, vel aliter erudiam: nam verba intentioni, non intentio verbis deservire debet. *c. 15. de V. S.* Exemptus ratione personæ ubicumque delinquat non potest coram Episcopo conveniri: Similiter si sit specialiter exemptus ratione delicti, contractus, vel rei litæ: nam in his casibus non potest coram Episcopo conveniri ubicumque delinquat, contrahat, vel rem habeat. Si vero ratione loci tantum sit exemptus, si extra locum delinquat, vel contrahat potest coram Episcopo conveniri. *c. 1. b. t. in 6.* Nam limitata causa limitatum producit effectum. *L. 16. ff. de Acquir. rer. dom.*

296. Regulares, etiam exempti, Episcopo in pluribus casibus subijunt, vel tanquam Ordinario, vel tanquam Sedis Apostolicæ delegato. Et quidem ipsi tanquam Ordinario subijunt. 1. In omnibus illis, quæ sunt Ordinis Episcopalis, ut sunt Ordines suscipere, consecrare Ecclesias, petere Chrilma, & alia hujusmodi. 2. In approbatione ad audiendas confessiones secularium. *Trid. sess. 23. de Ref. cap. 15. 3.* In prædicatione verbi Divini in Ecclesijs, quæ non sunt sui ordinis. 4. In promulgandis indulgentijs impetratis à S. Pontifice. *Trid. sess. 21. de Ref. cap. 9. 5.* In Monasterijs, vel Ecclesijs erigendis. *Trid. sess. 25. de Regul. cap. 3. 6.* In exequendis ultimis voluntarijs. *Ch. un. de Testament. 7.* In observatione festorum ab Episcopo indictorum, & in servandis censuris, & interdicijs ab ipso promulgatis. *Trid. sess. 25. de Regul. cap. 12. 8.* In censura librorum. *Trid. sess. 4. de Bâti. libror. 9.* Si ad processiones vocentur, & etiam circa controversas motas in ipsis processibus, & deductione funerum. *Trid. sess. 25. de Regul. cap. 13.* Episcopo tamen ut Sedis Apostolicæ delegato subijunt Regulares. 1. Si Regulares extra claustra degant, & vagentur. *Trid. sess. 6. de Ref. cap. 13. 2.* Quoad claustrum Monialium. *Trid. sess. 25. de Reg. cap. 5. 3.* Quoad lectionem Sacræ Scripturæ, quam in Monasterijs debent habere.

Trid. sess. 5. cap. 1. Et quoties in jure dicitur, quod Episcopi contra exemptos autoritate Apostolica, vel tanquam Sedis Apostolicæ delegati, procedant. Hos, & plures alios casus afferunt. *Barb. de Offic. Episc. alleg. 105. Cockier de Jurisd. in exempt. p. 2. q. 45. enumerat. 116.* de quo jam aliquid diximus. Quando Episcopus, ut delegatus procedit, ab eo ad S. Pontificem appellatur: quando verò ut Ordinarius, ab eo ad Metropolitanum, qui est immediatus superior Judex, appellatur. Aliquando tamen hoc medio omisso ad Sedem Apostolicam appellatur. De quo alibi.

297. Aliquando privilegium, quod alicui est concessum, alteri communicatur, extendendo privilegium ad illam personam, vel communitatem. Et tunc aucto, vel restricto primo privilegio, per quandam consequentiam augetur, vel restringitur secundum. Similiter augetur, vel diminuitur privilegium ad instar primi concessum, si quasi accessorie, & dependentè à primo concedatur: sicut solent privilegia religionum communicari familiaribus earum. Nam accessorium sequitur principale. *c. 42. de Regul. jur. in 6.* Quando verò alicui conceditur privilegium ad instar alterius, sed aucto principaliter, & directè, ita ut primum solum tanquam exemplum sit adductum, tunc revocato, aucto, vel restricto primo privilegio, in suo robore perseverat secundum sine restrictione, vel augmento: adeo, ut et si primum privilegium nullum esset tempore concessionis, si concedens exprimat in specie, quod concedat tale privilegium, hoc valet: et si nullum sit illud, ad cujus instar secundum concessum est: nam hoc principaliter, & per se constituit, nec dependet à primo, quod tantum, ut exemplum afferunt. Ita probabiliter *Castroal. tr. 3. D. 4. p. 2. §. 8. cum alijs.* Imò si in communicatione novum aliquod privilegium concedatur, eo gaudebit secunda Religio, & non prima; nisi mutua detur communicatio. Per privilegia ergo, quæ alicui Religioni communicantur pariformiter, ac absolute, & eodem modo, ac alia habet, adquiruntur Reli. oni secundæ omnia privilegia communia toti Ordini, quæ habebat prima tempore concessionis, secus quæ sunt propria particularium, vel quæ postea adquisivit prima Religio, nisi forte, etiam ad futura extendatur communicatio. Privilegia, quæ concessa sunt alicui Reli-

gioni, cum clausula: *Ne alij communicentur*, non communicantur, nisi in concessione huic prohibitioni derogetur. Nec communicantur ea, quæ ad aliquem locum sunt restricta, vel quæ Princeps in specie non elicit concessurus, vel quæ vergerent in Religionis detrimentum, vel destructionem. Sic Mendicantibus non communicantur privilegia Militariibus concessa habendi proprium, & testandi. Indulgentiæ concessæ alicui Religioni in honorem fundatoris illius, communicantur alijs cum debita proportione fundatorum ipsarum respective sicut Julius II. declaravit apud *Rodrig. Regul. Q. tit. 1. q. 55. art. 20.* Licet in nostra Societate non possimus uti privilegijs Societati concessis, quin hæc per Superiores nobis communicentur ob nostrum speciale institutum ex *Bull. Greg. XIII.* Si tamen hæc communicentur alijs Religioni, sine tali restrictione possunt eis uti Religiosi, etsi per suos Superiores eis non communicentur. Quæ omnia pendunt ex tenore privilegiorum, quæ proinde attentè consideranda sunt. De quibus latè *Suar. de Legib. lib. 8. ex cap. 15. Rodrig. t. 1. Reg. Q. 55. & alij com.*

298 Privilegia varijs modis finiuntur, & cessant, & quidem privilegium. I. finitur: Si revocetur. Hæc revocatio potest fieri expressè, hoc est, exprimendo in particulari privilegium revocatum, vel saltem addendo clausulam generalem, scilicet: *Non vshantibus, quibuscumque privilegijs*: per hanc enim clausulam privilegia revocantur, exceptis his, quæ indigent clausula speciali, vel quæ in corpore juris sunt inclusa, vel quæ in vim contractus, vel propter remunerationem meritum sunt concessa. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 38.* Deinde tacite revocatur: si Princeps, de quo saltem presumatur scite privilegium concessum, ponat aliquem actum, qui sine derogatione privilegij nequeat stare. Si vero in Principe presumatur, ignorantia privilegij, non censitur hoc revocatum: nam sine ejus cognitione, nequit esse voluntaria, & libera talis derogatio. *c. 1. de Constit. in 6.* Per legem generalem censentur revocata privilegia, in corpore juris inclusa. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 39.* Per sententiam judicis privilegio contrariam, non revocatur privilegium licet possit reprobari, quod est declarare, vel nullum esse privilegium, vel male obventum, vel jam desuetudine amissum. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 32.*

n. 4. Quando revocatio fit per legem contrariam, sufficit, hanc promulgari in Curia, vel loco ad id destinato, & esse elapsum tempus ad ejus obligationem sufficiens; v. g. duorum, vel plurium mensium: quibus positis, etiam si aliquis in particulari revocationem nesciat, ipsa adhuc est firma. Quando verò revocatio ab homine, vel privatim fit, non sufficit, quod privilegiatus habeat casualem notitiam revocationis, sed debet ipsi per Nuntium, Epistolam, vel rescriptum intimari, sicut intimatur his modis privilegium: & res eisdem modis distolvitur, quibus colligatur. *L. 35. ff. de Regul. jur. Suar. de Legib. lib. 8. cap. 40.* Privilegium gratis concessum potest revocari à Principe, vel alio concedente privilegium, vel ejus superiore, vel ejus successore in Dignitate: quia cum suo antecessore una persona civiliter censetur, & aequali gaudet potestate. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 37. ex n. 12.* & quidem sine justa causa validè revocatur: nam unice à voluntate concedentis pendet, non tamen licet: nam beneficium Principis decet esse mansurum, & revocatio inconstantiam, & levitatem arguit; *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 37. n. 10.* Privilegium remuneratorium, non potest à Principe revocari non solum si remuneratio sit ex justitia, sed etiam quando est ex gratitudine: nam jam privilegiatus ejus debito censetur ob privilegium sibi concessum. Et cum hæc concessio pretio estimabilis sit, si forte Princeps tale privilegium revocet, illud aliter compensare tenetur. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 37. n. 6.*

299 Princeps, vel ejus successor non potest sine justa causa revocare privilegium concessum subito ex contractu oneroso, cum Princeps servare pacta cum subditis inita teneatur, cum hæc obligatio à Jure naturali procedat, quod etiam Principes obligat: imò, etsi illud concesserit ex contractu gratuito: nam tunc promissione à subdito acceptata transit privilegium in ejus dominium. Causa tamen publica existente ad revocandum, ea scilicet, ob quam Princeps potest subditos suis bonis spoliare, vel quæ sufficit, ad revocandam donationem subdito factam, potest utique Princeps privilegium revocare, & quidem sine compensatione, si privilegium ex contractu gratuito processit, si tamen ex oneroso ortum fuisset, compensatio faciendæ est, cum non pertineat ad bonum publicum, quod subditus re sua omnino sine aliqua com-

compensatione privetur. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 37. n. 5.* Nec à Principe privilegium concessum non subito, & ab ipso acceptatum potest sine causa publica revocari: nam per talem acceptationem in ejus dominium transit per modum donationis, & privilegiatus jus adquisitum habet, quod sine causa publica nequit ab eo auferri, hoc est, quando in damnum Republicæ, vel concedentis cederet. *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 37.* Et quidem *Urban. VIII. in Bull. Alias.* Revocavit omnia indulta, gratias, facultates, concessionis, & privilegia ante ipsum concessa quibuscumque Regularibus, & quomodocumque concessa, etiam intuitu Regum, & licet à Cardinalibus essent subscripta: adeoque neque pro foro externo, nec interno licet eis uti: nisi sint authentica facta per Officiales, quibus ex officio incumbit de ipsis fidem facere; tunc enim, pro utroque foro valent, ut idem Pontifex declaravit. Non tamen sunt revocata privilegia Secularibus concessa: nam de privilegijs Regularium loquitur Bulla. Nec revocantur privilegia Regularibus ab alijs, quam à sede Apostolica viva vocis Oraculo concessa, nam de illis tantum loquitur Bulla. *Vid. Diana in Sum. V. Privilegia, n. 5. Laerzio lib. 1. ex n. 850.* Ubi satis aptè agit de hoc. Privilegia post ipsum viva vocis oraculo concessa, etiam si non sint facta authentica valebunt pro foro interno: nam Urbanus nec voluit, nec potuit suorum successorum limitare potestatem. Nec par in parem habet imperium. *L. 4. ff. de Recept. qui a bitr. pro foro externo valebunt, si legitime probentur, etiam si careant solemnitate requisita ab Urbano VIII.* Deinde aliqua privilegia Regularium sunt à Trident. expressè revocata in *sess. 25. de Regul. cap. 20.* quæ ibi possunt videri. Etiam censentur revocata omnia, quæ alicui *Trid.* Decreto habenti clausulam irritantem, opponuntur. Et sanè predictis privilegijs hodie non licet uti adhuc in foro conscientie, nisi forte post *Trid.* de novo sint concessa. Hinc *Alex. VII.* hanc propositionem damnavit, quæ est *36. Regulares possunt in foro conscientie uti privilegijs suis, quæ sunt expressè revocata per concil. Trid.* Alia verò privilegia concessa Regularibus ante *Trid.* quæ alicui *Trid.* Decreto opponuntur, si tale Decretum non sit munitum clausula irritante, non censentur revocata; ac proinde eis in utroque foro licetè utun-

tur Regulares: nam privilegia specialia non censentur revocari, si de eis expressa mentio non fiat, vel clausula irritans apponatur, sed potius ignorata creduntur. *c. 1. de Constit. in 6.* & ita ipsa praxis, & consuetudo Regularium declarat. *Suar. de Legib. L. 8. cap. 18. Rodrig. tom. 1. Regul. q. 8. art. 6.*

300 Secundo privilegium finitur, mortua persona privilegiata, quando privilegium est personale. *L. 168. ff. de Reg. jur. c. 7. eod. in 6.* si reale est solum per destructionem rei, cui est concessum, non per mortem persone, finitur: v. g. Si alicui ædificio sit concessum, eo destructo suspenditur, eo reparato reviviscit; *arg. L. 36. ff. de Religios. & sumpt.* si alicui communitati, vel Ecclesiæ, Academia, vel Civitati sit concessum, ipsam comitatur privilegium, etiam si de uno, in alium locum de autoritate superioris transferatur. *c. 48. c. 49. 16. q. 1. c. 2. de Religios. domib. Suarez de Legib. L. 8. cap. 5. 3.* Finitur per renuntiationem privilegiati, verbis expressis factam, & quidem liberam, & non coactam, dummodo tale privilegium in ipsius privilegiati particularem favorem fit introductum, cum quilibet possit suo juri renuntiare. *c. 6. b. t. L. 29. C. de Passis.* Si verò in favorem communitatis, status, vel Dignitatis sit concessum nullus particularis potest ei renuntiare. *c. 12. de Foro competent.* Si privilegium solum favorem privilegiati respiciat, & nulli incommodum afferat: v. g. privilegium confessarium eligendi vel concedendi carnes in Quadragesima, potest à particulari renuntiare; at verò ut renuntiatio valeat, requiritur, quod privilegium concedens acceptet renuntiationem. Hinc quousque acceptetur potest privilegiatus, etiam si renuntiasset, uti privilegio: nam hoc pendet à voluntate concedentis, & acceptance privilegiati, ac proinde, dum non est acceptata renuntiatio adhuc potest privilegiatus eo uti, & illud retinere, etiam si antea renuntiasset; *arg. c. 7. de Procur. in 6.* Nam concessio superioris, quando privilegium concessit, fuit consummata in acceptance privilegiati, & fuit absoluta, quoad effectum tolle di Legis obligationem: Ut ergo hæc Legis obligatio redeat, ejusdem Legislatoris voluntas requiritur: nam per voluntatem privatam redire nequit. Quod etiam patet à pari in dispensatione tollente impedimentum matrimonij, vel aliam inhabilitatem. *Suar. de Legib. lib. 8.*

cap. 33. n. 12. Similiter, potest privilegium suam renuntiationem revocare, si privilegium renuntiationis cedat in alterius utilitatem, quousque ipse renuntiationem accepit, sicut qualibet donatio, quousque acceptetur revocari potest. *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 33. n. 14. & seq.* Privilegio quidem communi, quod vel est inutile, vel indifferens, & cuius renuntiationis non cedit in detrimentum Ecclesie, vel tercij, potest renuntiare Prælatum cum Capitulo. c. 8. de *Constit.* si tamen privilegium sit utile, & honorificum, non aliter tenet renuntiationis quam si omnes de capitulo conveniant, ac proinde unus solus potest renuntiationem impedire, arg. c. 8. de *Constit.* si tamen privilegium sit communitatis noxium per se ipsum, etiam sine renuntiatione, cessat: nam quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retroquendum. c. 6. de *Reg. jur. in 6.* 4. Etiam privilegium amittitur per renuntiationem tacitam, quæ ex juris interpretatione consistit in non usu privilegij, aut usu contrario. Qui enim sciens & volens privilegio in alterius gravamen, & præjudicium resultante non utitur, cum deberet, & posset uti, illi renuntiasse censetur. Et juris dispositione hæc renuntiationis admittitur, quin sit necessaria acceptatio concedentis: vel etiam quia præscribitur contra privilegium decennio inter præsentem, vicennio inter absentes, & aliquando longiori tempore, si eo non utatur privilegiatus, sicut præscribitur contra leges tempore legitimo. c. 6. c. 15. b. t. l. 42. tit. 18. p. 3. *Suar. de Leg. lib. 8. c. 34.* Qui vero privilegio pure gratioso, & non afferente damnum, vel gravamen alicui, ut est privilegium Missam ante Auroram dicendi, non sit usus, etiam per longissimum tempus, illud non amittit, quia cum suo privilegio non teneatur uti, non censetur renuntiare non utendo. Nec potest præscribi contra ipsum, quia non respicit jus alterius; imò & si quis non utatur privilegio alteri gravoso, cum nulla occasio eo utendi se offerat, vel etiam occasione oblata, si privilegiatus eam ignoret, vel ea nequeat uti ob absentiam, infirmitatem, vel violentiam alterius, non amittit privilegium, etiam longissimi temporis lapsu: quia cum iste non usus non sit voluntarius, non est sufficiens ad inducendam tacitam renuntiationem: secus est, si de tali voluntate sufficienter constat. *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 34. n. 17.*

301 *Quinto*: actu vel usu contrario privilegio negativo, hoc etiam aliquando amittitur, quando scilicet, cedit in alterius præjudicium: v. g. privilegium non solvendi decimas. Si quis enim eas solvat liberè, & voluntariè, sine protestatione, coactione, vel ignorantia privilegij: vel si alium actum directè contrarium toti privilegio faciat, privilegium amittit, & ei renuntiasse intelligitur, dummodo tale sit, cui ab eo possit renuntiare, quia v. g. sit in favorem ejus, non communitatis concessum. c. 6. b. t. l. 5. tit. 20. p. 1. ibi: *E si después que le fuisse otorgado tal privilegio diesses dizeño de algunas heredades, non se puede después excusar por él, que no lo den: d esto es, porque ellas mismos hacen contra su privilegio.* Si vero per viam prescriptionis amittatur, requiritur decennium inter præsentem, & vicennium inter absentes: quod si privilegiatus sit Ecclesia, vel Monasterium, quadraginta anni debent currere. c. 4. c. 6. c. 8. de *Prescript.* c. 15. b. t. Triginta, imò & decem annis solet amitti privilegium per viam renuntiationis, si hoc tempore continuo privilegiatus sciens, se gaudere tali privilegio, volens, & sine protestatione decimas, vel tributa solvat. c. 6. b. t. Si vero quando privilegiatus facit aliquem actum contra privilegium, protestetur, se illum facere sine privilegij præjudicio, non amittitur per talem actum, quia actus agentium non debent operari ultra agentium voluntatem. l. 19. ff. de *Rebus credit.* *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 35. ex n. 22.* Privilegium verò negativum, quod est merè gratiosum: v. g. non jejunandi, vel non recitandi Horas Canonicas, etiam si plures actus contrarij apponantur, non amittitur, nec censetur privilegiatus ei renuntiare, sed ex alijs motivis: v. g. ex devotione, actum contrarium ponere censetur. *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 35. n. 22. 6.* Qui privilegio abutitur eo utendo ultra ipsius limites, vel sumendo ex illo occasione delinquendi, vel agendo contra privilegij finem, dignus sit ut eo privetur. c. 24. b. t. c. 45. de *Sentent. excom. l. 42. tit. 18. p. 3.* ibi: *Si alguno toviera privilegio, è usare del mal, assi como si pasare à mas, è ficieren mas cosas, que en el privilegio fueren dadas, tal privilegio perdiesse, è lo que por él fue dado: Ca dera cosa es, que los que usaren mal de la gracia, è de la merced, que los Reyes les hacen, que la pierdan.* Et l. 47. & Alex. III. in

in c. 4. b. t. rescriptit Archiepiscopis, & Episcopis, ad quos litteræ istæ pervenerint, quod si fratribus Hospitalis Hierosolimitani nollint facere justitiam privilegia ipsorum recipere contententes, pro certo sciatis (ait Pontifex) quod nos concessa vobis privilegia decurtavimus, cum Ecclesia Romana scriptis authenticis obviare minimè timatis. *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 36. 7.* Tempore elapso sive certo, ut decennio, sive incerto, ut tempore vitæ alicujus; vel deficiente conditione sub qua conceditur perleverantia privilegij, hoc amittitur; arg. c. 4. de *Offic. delegat.* Nam cum totus ejus valor pendeat à concedentis voluntate, hæc deficiente, non perseverat privilegium: nam actus agentium non operantur ultra intentionem agentium. c. 25. de *Jur. jur. l. 19. ff. de Rebus credit.* Privilegium quidem verbis ambiguis concessum, ita ut pro uno, vel pro pluribus actibus possit valere, ut quando indefinite datur ad aliquam speciem actuum, vel per modum potestatis ad aliquid agendum; v. g. ad eligendum Confessorem, vel ad confessiones audiendas, pro pluribus actibus valet, nisi omnino cesset causa, ob quam fuit concessum. Quando enim gratia pro unico actu datur, hoc significatur verbis apponi solitis: *Pro hac tantum vice: Semel in vita, vel in morte, &c.* *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 29. n. 8. Sancb. de Matr. l. 8. D. 31. n. 8. contra Navar. Enriq. & alios.*

302 *Ottavo*. Cessanti causa finali privilegij, quando hoc est odiosum, & nondum est integrè concessum, cessat privilegium: nam ea causa cessante, quæ non solum est impulsiva, sed finalis, & principalis, sine qua Princeps non concederet, deficit intentio concedendi, ac proinde nulla est concessio; arg. c. 60. de *Appell.* *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 30.* Quando integrè est concessum, & unico actu consummatur, ut dispensatio contrahendi matrimonium concessa habenti votum castitatis ob vehementes tentationes, eo consummato, non cessat privilegium, etsi perveniat ad casum, à quo incipere non possit: nam retractari non debet, quod legitime factum est. c. 73. de *Reg. jur. in 6.* Nec renuntiationibus cessantibus castitatem servare tenetur. *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 30. n. 4.* Si privilegium habeat tractum successivum, & causa finalis cesset contrariè, hoc est, quod usus privilegij ob varietatem circumstantiarum, iniquus, vel illicitus sit, vel in privile-

gij detrimentum vergere incipiat, privilegium cessat; arg. c. 16. de *Cler. non resid.* c. 9. de *Decim.* c. 16. de *Confib. l. 5. tit. 20. p. 1.* *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 30. n. 6. Gonz. in c. 9. de Decim. n. 4.* Si vero causa finalis privilegij negativè cesset, hoc est, quando ratio concedendi cessat, quin tamen usus privilegij illicitus evadat, tale privilegium perseverat. *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 30. n. 7.* Si causa privilegij integrè exiit, quando gratia conceditur, hæc perseverat, licet causa cesset, quia non à causa futura, vel conditionali habet suum effectum, sed à causa præfenti. Si verò causa tractum habeat successivum, quando hæc cessat, cessat etiam gratia concessa, nec enim aliter conceditur gratia, quam causa durante. Hinc si cum aliquo ob infirmitatem est dispensatum, ut carnem in Quadragesima edat, cessante infirmitate, cessat dispensatio; arg. c. 12. de *Cleric. non resident.* ubi dicitur, quod privilegiatus, ut abiens in studio fructus præbendæ percipiat, existens in Villa, vel Castello, ubi nullum est, vel minus competens studium, privilegio non utitur. *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 30. n. 9.* Privilegium regularitè non finitur morte concedentis, etiam si odiosum sit, & pro limitato tempore concessum, nisi expressè adjiciat concedens, se illud pro tempore vitæ suæ concedere: nam privilegium continet favorem, & gratiam respectu ejus, cui conceditur: & gratia semel ritè obtenta non finitur morte concedentis. c. 9. de *Offic. delegat. in 6.* c. 36. de *Præb. eod.* *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 31. n. 1. & seqq.* Licet privilegium concessum ad beneplacitum concedentis, attentato rigore juris, & verborum mortel concedentis esset finitum: quippe tunc ejus beneplacitum finitur: tamen benignè hodierna praxis talia verba explicat, ut solum eis Princeps intendat, tale privilegium non habere vim pacti, quod aliquomodo concedentis, vel ejus successores obliget ad illud non revocandum. *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 32.* Si gratia nondum est facta, sed facienda est per Executores, privilegium cessat morte concedentis, nisi commissio facta sit in gratiam ipsius Commissarij, vel Delegati: nam respectu ejus est gratia facta. c. 36. de *Præbend. in 6.* *Suar. de Leg. lib. 8. cap. 31. n. 8.* quando verò gratia jam est facta, licet res adhuc integra sit, hoc est, quod privilegiatus nondum coeperit tali privilegio uti, non finitur, etiam si

etiam si moriatur concedens: nam quod re-scriptum iustitiae, quo iurisdictione contentiosa delegatur, cesset, si res adhuc integra moriatur delegans, est speciale. c. 20. c. 30. de Offic. delegat. quod non debet ad gratias extendi. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 31. n. 5.* Denique pro cotonide praecipua privilegia Indis concessa, pro resolutione caluum hic occurrentium, apponam. Sic ergo Paulus III. in *Constit. Altitudo. Kal. Jun. 1537. Super eorum (Indorum) matrimonij hoc observandum decernimus, ut qui ante conversionem plures, juxta illorum mores, habebant uxores, & non recordantur, quam primo acceperint, conversi ad fidem unam ex illis accipiant, quam voluerint, & cum ea matrimonium contrahant per verba de presenti, ut moris est. Qui vero recordantur, quam primo acceperint, alia dimissis, eam retineant: ac eis concedimus, ut conjuncti, etiam in tertio gradu, tam conjugitatis, quam affinitatis non excludantur a matrimonij contrahendis, donec huic Sanctae Sedis super hoc aliud visum fuerit statuendum. Et circa abstinentiam ab illis suscipiendam statuimus, quod in Vigilia Nativitatis, & Resurrectionis D. N. Jesu-Christi, & omnibus sextis Ferijs Quadragesimae jejunare teneantur. Ceteros vero jejuniorum dies, eorum benedictio propter novam ad fidem eorum conversionem, & ipsas gentis infirmitatem, permittimus. Et sique, etiam concedimus, quod Quadragesimalibus, & alijs prohibitis anni Temporibus, lacteinijs, ovis, & carnis, tunc temporis dumtaxat vesci possint, cum ceteris Christianis ob aliquod Sanctum opus obeundum similibus cibis vesci posse a Sede Apostolica pro tempore fuerit concessum. Dies autem, in quibus eos volumus a servilibus operibus cessare, declaramus esse omnes dies Dominicos, ac Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Resurrectionis, & Ascensionis, ac Corporis ejusdem D. N. Jesu-Christi, & Pentecostes, nec non Nativitatis, Annuntiationis, Purificationis, & Assumptionis Gloriosa Dei Genitricis V. M. ac ejusdem B. Petri, & Pauli ejus Coepiscopi. Ceteros dies festos ex causis supra-litis illis indulgemus. Et insuper considerantes maximam ipsius Indiae Occidentalis, & Meridionalis a Sede Apostolica distantiam: tam vobis (Archiepiscopis, & Episcopis) qui in partem Apostolicam solitudinis assumpti estis: quam ijs, quibus super hoc vices vestras autoritate per Nos vobis super hoc concessa specialiter auctoritate committendas omnes noviter con-*

versos praedictos in quibuscumque Sede Apostolica reservatis casibus, etiam in litteris in die Cena Domini legi conjunctis (nihil nobis de illorum absolutionibus reservantes) autoritate Apostolica, in iuncta eis poenitentia saluati, in forma Ecclesiae consueta, prout prudentia vestra videbitur expedire, absolventi plenam, & liberam a dicta Sede benedictio facultatem concedimus. De alijs Indorum privilegij. *Vid. Alloc. in Sum. V. Indi, sect. 2.* & alibi aliquid dicimus. Circa gratias a nostris Regibus Indis concessas. *Vid. Indicem R. Ind. V. Indios.* Ubi de hoc late agitur.

TIT. XXXIV.

De Purgatione Canonica.

303 **Q**UIA saepe contingit, aliquem infamari de aliquo crimine, quod non potest sufficienter probari, & non convenit delicta impunita manere, nec innocentem injuste infamiam pati, ideo fuit inducta purgatio Canonica, ut per eam, vel probatio compleatur, vel innocentia declaretur. Ecclesia enim in suis Ministris, nec suspicionem infamiae volens suscitare, eos suspectos, ad se purgandum compellit. c. 5. & seqq. 2. q. 5. *Gonz. in C. fin. b. t. n. 2.* Sicque potest definiti: Purgatio Canonica est ostensio innocentiae de objecto crimine juxta praescriptum Sacrorum Canonum facta. Olim fiebat 1. celebrando Missam, vel sumendo Eucharistiam, ut infamatus, sic ostenderet suam innocentiam: nam si conscientiam objecti criminis haberet non auderet in iudicium, & condemnationem Eucharistiam sumere. c. 23. 2. q. 5. ibi: *Missa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipse Abbas praeceperit, praesentibus fratribus, & sic expleta Missa omnes conveniant in hac verba: Corpus Domini sit mihi ad probationem hodie.* 2. Accusator, & reus juramentum praestabant ad sepulchra, & reliquias SS. Martyrum. c. 6. & 7. c. 8. 2. q. 5. 3. fiebat per iudicium S. Crucis, vel per sortes alteri iactas, quae post varias preces extraherantur, vel per actiones nocturnas, & diu sine lapsu continuatas, vel per juramentum praestatum per Sanctam Crucem, vel illam tangendo. *Gressor. L. 2. de Cruc. c. 16.* & quidem hic modus erat frequentior, & qui postea Sacris Canonibus fuit admittis. Sic juramentum praestat qui vult se purgare de crimine objecto. c. 5. b. t. praeter ipsum pur-

gandum debent jurare etiam super Evangelia compurgatores, seu testes ab ipso assignati. Et quidem horum juramentum non est de veritate, sicut est juramentum purgandi, sed de credulitate, scilicet jurant, se credere, quod purgandus verum juraverit, ac proinde innocentem esse, siquidem ipsi nequeunt alienam conscientiam videre. c. 5. b. t. Compurgatores debent esse persona honesta, & fidedigna. c. 7. b. t. Si enim propter crimen sunt condemnati in iudicio repelluntur. c. 9. b. t. arg. c. 54. de Testib. Debent esse vicini purgandi. c. 11. b. t. vel si hos, quia sunt inimici, nollit assumere purgandus, debent habere notitiam de vita, & moribus purgandi. c. 10. b. t. ut rite jurare possint. Hodie numerus compurgatorum arbitrio iudicis relinquuntur attentis gravitate criminis, & infamiae, & personae qualitate. c. 13. c. 19. 2. q. 5. Imo, & omnino possunt compurgatores, omitti pro personae qualitate, & levitate infamiae. Olim enim compurgatores debebant, si poterant haberi, esse ejusdem ordinis cum purgando. Sic Episcopus se purgabat 12. Episcopis; arg. c. 19. 2. q. 5. Sacerdos 5. vel 7. Sacerdotibus. Diaconus tribus Diaconis adhibitis; arg. c. 10. c. 12. b. t. Etiam possunt Laici, & foeminae admitti, si purgandus sit advena, qui testibus compurgantibus careat, & statim illius juramento de sua innocentia: sed simul addere debet, se non potuisse compurgatores invenire.

304 Solum Judex, qui possit de crimine objecto cognoscere, potest purgationem indicere, siquidem hac supplet probationum defectum, adeo, ut si eam indicat Judex incompetens pro nulla habeatur. c. 6. c. 10. c. 15. b. t. Si is, cui indicitur purgatio, injuste gravetur, potest appellare ad superiorem iudicis incidentis purgationem. Praeterea non debet iudici nisi eis personis, quarum fama, & bona existimatio populo Christiano custodiri expediat. Tales enim sunt Episcopi, & alij Praelati, Praedicatores, Sacerdotes Regulares, Moniales, imo, & Laici, si honesti, & fidedigni sint. c. 1. c. 3. b. t. c. 10. 12. q. 1. non inducitur Popularibus, vel vilibus personis, ob periculum perjurij: sed in his probationis defectus per torturam suppletur, Purgatio non est indicenda, quando innocentia plene probari potest, vel indicia sunt levia, & vana: tunc enim sine purgatione quis absolvendus est.

L. 4. G. de Edendo Nisi forte pars aliquibus levibus indicij laborans insiter, quod sibi indicatur purgatio; nam tunc ob ejus importunitatem indicitur. c. 12. b. t. Nec indicitur, quando delictum est notorium. c. 15. b. t. quia hoc probatione non indiget, nec accusatione, ut puniatur. c. 9. de Accusat. ne quando infamatus potest convinci per testes, vel alias probationes. c. 2. c. 5. c. 8. c. 10. b. t. Indicatur ergo tantum purgatio, quando inveniuntur suspensiones, non leves, sed graves: non tamen adeo vehementes, ut delictum, vel innocentiam probent. L. 32. tit. 5. p. 1. ibi: *O si fuerit accusado, e non se podria averiguar por pruebas.* Quia purgatio tantum in subdium probationum est introducta. c. 4. c. 10. b. t. Debet etiam purgandus esse diffamatus publice, non infamia juris, sed infamia facti, & quidem apud bonos viros, & graves. c. 15. b. t. Imo etiam si talis infamia oriatur a malevolis, ita ut scandalum generetur, quod purgatione possit cessare, indicenda est purgatio. Regulariter tamen infamia a vanis suspitionibus, vel ab hominibus malevolis orta contemnitur; arg. c. 8. de Cohabit. Cleric. L. 32. tit. 5. p. 1. ibi: *E si fallaren tales señales, por que puedan sospechar contra el, entonces debento mandar que se salve, segun alvedrio de su Perlado mayor.* Et ibidem *Greg. Lop.* Aliquando indicitur purgatio etiam non praecedat infamia delicti, sed alia macula, vel impedimentum ad Ordines, vel beneficia obtinenda: v. g. defectus natalium. c. 14. b. t. Diffamatus de aliquo crimine si hoc depositione dignum sit interim ab officio suspenditur, donec se legitime purget. c. 2. b. t. ne in populo generetur scandalum. Si crimen sit grave, & permanens, quia scilicet habeat in domo foeminae suspectam ter moneri debet: & si ter monitus non respicitur a beneficio etiam potest suspendi, cum valde conveniens sit, bonam opinionem personarum Ecclesiasticarum conservari. c. 6. D. 33. Si crimen, unico actu consumetur, ut homicidium, non est necessaria, nec servietur monitio, cum diffamatus non possit se emendare, sed statim poterit Judex ad suspensionem, & purgationem procedere. Purgatione rite peracta ipse purgatus absolvitur a suspensione, si qua ante purgationem inflicta fuit ob infamiam, vel scandalum criminis objecti. c. 8. c. 10. b. t. ab objecto crimine absolvitur, & innocens declaratur. c. 6. 2. q. 5. & ad pristinum